

Економічне оздоровлення сільськогосподарських підприємств: специфіка та основні напрями

Плаксієнко В.Я.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Полтавської державної аграрної академії

Ткаченко О.С.

викладач кафедри обліку, аудиту
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Стаття присвячена актуальним питанням економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств. Розглянуто процес економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств. Досліджено сутність поняття економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств. Здійснено розподіл напрямів економічного оздоровлення на внутрішні та зовнішні. Обґрунтовано цілі економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, економічне оздоровлення, фінансове оздоровлення, неплатоспроможність, економічна безпека.

Плаксиенко В.Я., Ткаченко А.С. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОЗДОРОВЛЕНИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ: СПЕЦИФИКА И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ

Статья посвящена актуальным вопросам экономического оздоровления сельскохозяйственных предприятий. Рассмотрен процесс экономического оздоровления сельскохозяйственных предприятий. Исследована сущность понятия экономического оздоровления сельскохозяйственных предприятий. Осуществлено распределение направлений экономического оздоровления на внутренние и внешние. Обоснованы цели экономического оздоровления сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, экономическое оздоровление, финансовое оздоровление, неплатежеспособность, экономическая безопасность.

Plaksienko V.Y., Tkachenko A.S. THE RECOVERY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES: THE SPECIFICITY AND THE MAIN DIRECTIONS

The article is devoted to topical issues of economic rehabilitation of agricultural enterprises. The process of economic rehabilitation of agricultural enterprises. The essence of the concept of economic rehabilitation of agricultural enterprises. Implemented the distribution of areas of economic recovery on both internal and external. Justified by the objective of economic rehabilitation of agricultural enterprises.

Keywords: agricultural enterprises, economic recovery, financial recovery, insolvency, economic security.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах сьогодення вітчизняні сільськогосподарські підприємства змушені функціонувати в кризовому середовищі, у результаті цього часто виникає неплатоспроможність, що за умов неприйняття відповідних управлінських рішень приведе до банкрутства. У сьогоднішніх умовах господарювання сільськогосподарських підприємств питання банкрутства набуває все більшої актуальності, адже воно є джерелом негативних наслідків як для окремого підприємства, так і для економіки загалом. Виникнення ознак неплатоспроможності на сільськогосподарських підприємствах зумовлює необхідність розробки системи дієвих заходів, які

покликані підвищити платоспроможність сільськогосподарського підприємства та уникнути процедури банкрутства. Вищенаведене викликає наукову зацікавленість та зумовлює вибір тематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним основам сутності економічного оздоровлення, економічної безпеки та причинам виникнення неплатоспроможності сільськогосподарських підприємств присвятили свої праці такі науковці, як О.О. Терещенко, А.М. Бичко, Д.В. Палій, А.В. Череп, Н.І. Демчук, О.В. Демченко, І.І. Туболец, В. Байцим та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Діяльність сільськогос-

подарських підприємств України на сучасному етапі кризових перетворень характеризується невизначеністю господарського середовища та зумовлює важливість запровадження новітніх напрямів та інструментів для подолання неплатоспроможності, що виникає. Враховуючи вищенаведене, доцільно зауважити, що проведення економічного оздоровлення неплатоспроможних сільськогосподарських підприємств із метою відновлення платоспроможності набуває особливої актуальності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення сутності економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств та формулювання основних цілей і напрямів його проведення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність сільськогосподарських підприємств має певну специфіку та характеризується залежністю від зовнішніх джерел фінансування, зумовленою часовим проміжком між надходженням виручки від реалізації продукції та витратами на виробництво сільськогосподарської продукції впродовж року; недостатністю власних джерел фінансування у зв'язку з іммобілізацією фінансових ресурсів, спрямованих на створення сезонних понаднормативних виробничих запасів, необхідних для забезпечення процесу виробництва; прямою залежністю формування фінансових результатів від природно-кліматичних умов; обмеженим доступом до кредитних ресурсів на ринку кредитних послуг за умов кризових явищ та кредитної рестрикції [1, с. 145].

О.О. Терещенко наголошує на тому, що важливим компонентом процесу оздоровлення підприємства є координація та контроль за якістю реалізації запланованих заходів. Менеджмент підприємств має своєчасно виявляти та використовувати нові санаційні резерви, а також приймати об'єктивні кваліфіковані рішення для подолання можливих перешкод у здійсненні оздоровчих заходів [2, с. 311].

Більшість сільськогосподарських підприємств так чи інакше зазнають впливу кризових явищ, економічних та фінансових труднощів, які в подальшому можуть привести до виникнення неплатоспроможності. Для сільськогосподарських підприємств, які не адаптувалися до господарської діяльності в кризових умовах, існує загроза банкрутства. Щоб усунути неплатоспроможність та уникнути банкрутства, сільськогосподарським підприємствам необхідно провести заходи антикризового управління – економічне оздоровлення.

Науковці Н.І. Демчук та І.І. Туболець наголошують на тому, що збитковість вітчизняних сільськогосподарських підприємств указує на необхідність проходження процедури оздоровлення. В іншому разі вони будуть не в змозі погасити заборгованості самостійно [3, с. 79].

У вітчизняній науковій літературі теорія економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств не знайшла достатнього висвітлення. Більшість науковців розглядають фінансове оздоровлення як інструмент виходу із кризового становища.

На наш погляд, економічне оздоровлення – ширше поняття, ніж фінансове оздоровлення (санація), оскільки останнє проводиться у разі порушення провадження у справі про банкрутство. Економічне оздоровлення доцільно застосовувати на всіх стадіях життєвого циклу сільськогосподарського підприємства.

Вчений Д.В. Палій стверджує, що економічне оздоровлення сільськогосподарських підприємств – це процес, який виконується державою і внутрішнім менеджментом сільськогосподарського підприємства з метою подолання кризи платоспроможності та підвищення потенціалу ефективного розвитку виробничо-господарського потенціалу підприємства [4, с. 21].

А.М. Бричко пояснює сутність економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств як комплекс заходів, що спрямовані на виведення підприємства із кризового стану, відновлення стабільності в його роботі, потенційне розширення виробництва, загальне підвищення ефективності фінансового менеджменту та маркетингу. При цьому участь держави та адміністрації підприємства у здійсненні всіх процесів є взаємопов'язаною та рівнозначною [5, с. 215].

Економічне оздоровлення сільськогосподарських підприємств – це процес запровадження системи заходів зі зниження витрат і ризиків, спрямованих на усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості та забезпечення економічної рівноваги на тривалий період [6].

Науковець О.В. Демченко [7] розглядає загальну структурно-логічну схему фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств, яка нами використана і адаптована для економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств (рис. 1).

На рисунку зазначено причини виникнення неплатоспроможності, вони частково перекликаються із причинами нестійкого фінан-

сового стану сільськогосподарських підприємств, що наводить О.В. Демченко.

Ціль економічного оздоровлення відрізняється від фінансового оздоровлення і полягає у покращенні економічного стану сільськогосподарських підприємств та запобіганні банкрутства.

Нами було розділено напрями економічного оздоровлення на внутрішні і зовнішні.

Після оцінки економічного становища керівництво сільськогосподарських підприємств повинно самостійно приймати рішення щодо вибору напрямку економічного оздоровлення у процесі формування, використання і розподілу ресурсів.

Аналізуючи рисунок 1, зауважимо, що виникнення неплатоспроможності у сільськогосподарських підприємствах зумовлено низ-

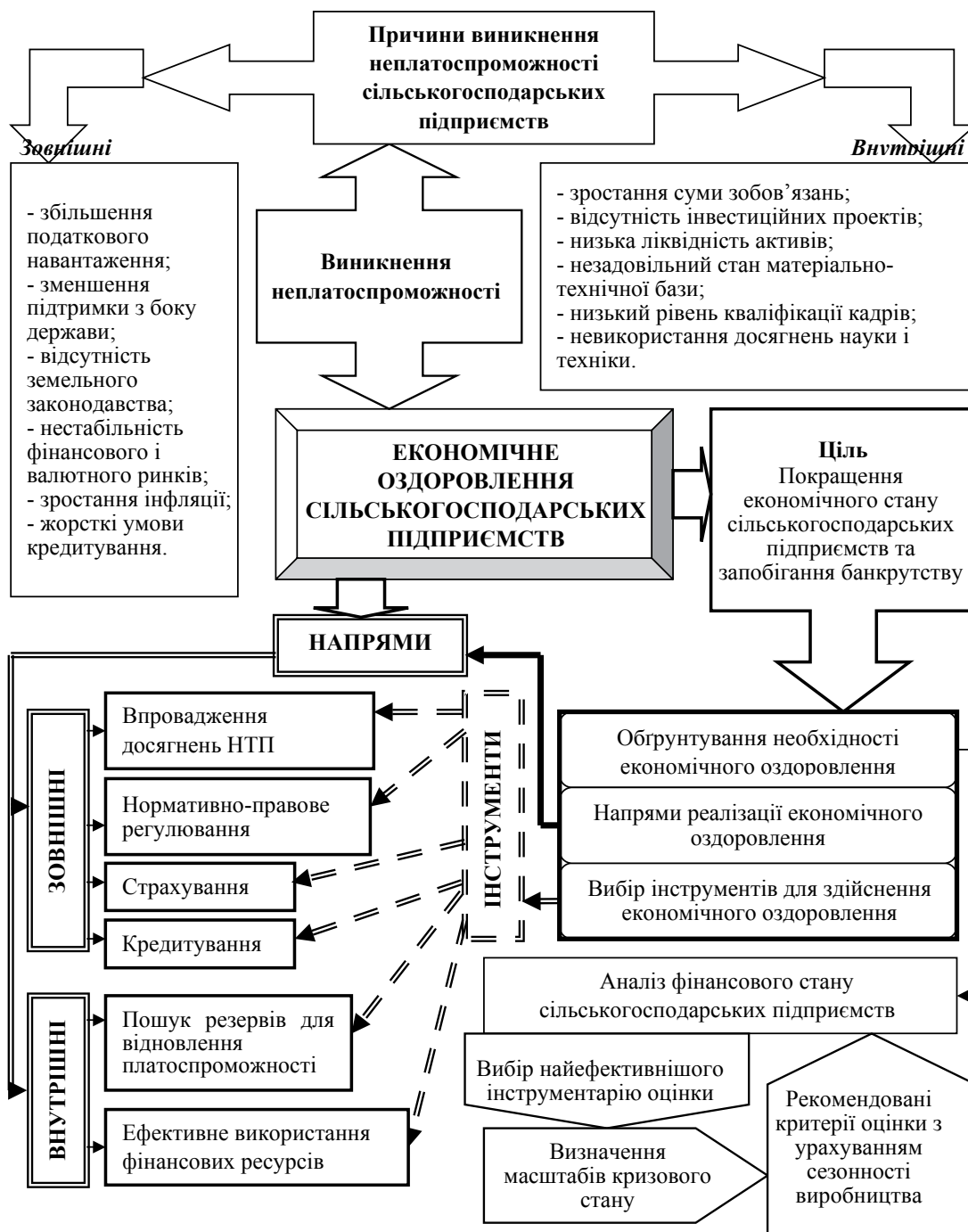

Рис. 1. Структурно-логічна схема економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств

Джерело: удосконалено автором на основі [7]

кою причин, які можна поділити на зовнішні і внутрішні.

Розподіл причин виникнення неплатоспроможності сільськогосподарських підприємств на зовнішні та внутрішні дає змогу встановити основні напрями щодо відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання.

Внутрішні чинники відіграють важливу роль в економічному оздоровленні сільськогосподарських підприємств, які залежать від управлінської діяльності. До основних внутрішніх чинників належать ефективне використання фінансових ресурсів, пошук резервів для відновлення платоспроможності.

Зовнішні чинники також необхідні для економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств і являють собою державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників. Кредитна і бюджетна підтримки є суттєвими напрями економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств, вони належать до зовнішніх факторів впливу на усунення причин виникнення неплатоспроможності.

Висновки з цього дослідження. Проведене дослідження доводить те, що економічне оздоровлення сільськогосподарських підприємств є ширшим поняттям, ніж відновлення їх платоспроможності. У тих сільськогосподарських підприємствах, де відновити платоспроможність неможливо, необхідно налагодити механізми передачі залишків ресурсів іншим користувачам з метою відновлення виробництва на території, де функціонує неплатоспроможне підприємство.

Вчасне та раціональне використання наявних оздоровчих процедур дасть змогу уникнути значних втрат у фінансово-економічній діяльності, зміцнюватиме конкурентні позиції підприємств. Із цією метою необхідно удосконалювати українське законодавство, застосовуючи зарубіжний досвід та враховуючи особливості вітчизняної економіки. Це дасть змогу вчасно зреагувати на проблеми, що виникають у діяльності сільськогосподарських підприємств, та уникнути негативних наслідків [8, с. 214].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Байцим В. Напрями зниження рівня збитковості українських підприємств / В. Байцим // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2014. – № 4. – С. 144–150. (1 Бричко)
2. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібн./ О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, – 2008. – 412 с.
3. Демчук Н.І. Економічна безпека та ризики сільськогосподарських підприємств /Н.І. Демчук, І.І. Туболець // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016 – № 19.– С. 79–82.
4. Палий Д.В. Оценка эффективности применения мер экономического оздоровления сельскохозяйственных предприятий и организаций в Курганской области / Д.В. Палий // Аграрный вестник Урала. – Выпуск № 7. – Том 73. – 2010. – С. 20–22.
5. Бричко А.М. Економічне оздоровлення сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / А.М. Бричко // Глобальні та національні проблеми економіки – 2016. – № 13. – Режим доступу до журналу: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/45.pdf>
6. Ткаченко О.С. Агроконсалтинговий центр в розрізі економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств / О.С. Ткаченко // Молодий вчений. – 2016. – № 12. – С. 979–982.
7. Демченко О.В. Фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств в умовах кредитної рестрикції / О.В. Демченко // Інноваційна економіка. – 2013. – № 2. – С. 289–298.
8. Череп А.В. Визначення заходів для відновлення платоспроможності боржника / А.В. Череп, О.О. Романченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1(5). – С. 213–218.